

І. Лаєрівська

ПРЕКРАСА

На дворі псковського князя радість велика: народилася донька, мала князівна, а ймення дали їй Прекраса.

Гостей багато нанaproшував князь — меди, вина пили, музики грали, всі веселились, маленькій Прекрасі щасливої долі бажали.

Аж ось несподівано вбіг до замку вартовий з вежі.

— Де князь? Де князь?

— Що сталося?

— Князю, хмара якогось війська до замку наближається. Чи не печеніги це?

І князь припинив бенкет. Казав піднести зведені мости, позамикати брами, приготувати зброю...

Але вже пізно було. Хоробро боролись, але не встояли. Загинув князь. Відважна княгиня зайняла його місце. Керувала обороною замку, видавала накази і сама боролася, як найвідважніший дружинник.

Вже печеніги розбили брами, ось-ось до замку ввійдуть.

— Мирославе! — кликнула княгиня. І старий дворецький вмить з'явився. — Візьми Прекрасу і тікай. Бережи її, Мирославе, як я головою наложу.

І взяв Мирослав дитину, завинув у скатертину і до таємного виходу подався.

— Мирославе, стій! Візьми оце, — крикнула княгиня і подала дворецькому намисто з блискучого каменя, що висіло у неї на шиї.— Візьми, це для неї, як згадку про мене.

У тій же хвилині при вході до замку зчинилась метушня. Мирослав ще бачив струнку постать молодої княгині, яка відбивала ворожі удари,— а потім тільки чув, як печеніги зі страшним криком вдерлися до замку.

— Спи, маленька, спи, сирітко...— і велика сльоза скотилася по лиці вірного слуги і впала на ручку дитини.

Ніч була темна, як вийшли з підземелля... густий ліс довкруги... Мирослав сів під розлогим деревом, щоб до ранку дочекати. Збудив його світанок.

Цір... цір... цір...— понісся над головою щєбіт. Пташка якась близько них, так близько, що Прекраса витягнула ручку до неї і усміхнулася. Мирослав накришив хліба, погодував дитину і пташці дав окрушини. Кинулася їсти, видно, голодна була, і, весело цвірінькаючи, полетіла...

І пішов Мирослав за її щєбетом. «Цір... цір...»— наче кликала пташка, а маленька Прекраса усміхалась, а Мирослав ішов все далі, далі. Ішли вони довго, а пташка все з ними. Ішли лісами, полями, аж ось враз пташка сіла на одному дереві над рікою й дальше не хотіла летіти. Вже травичку і маленькі гілочки дзьобиком носила і гніздечко почала плести.

— Кажеш, тут? Хай буде тут! — сказав Мирослав.— Село близько, люди живуть, то й ми жити будемо. Правда, Прекрасо?

І збудував хату над берегом ріки, і став перевозити людей з одного берега на другий.

Прекраса вже піросла, а пташка все до неї крізь віконце заглядала, наче хотіла переконатись, чи їй чого не бракує.

І росла Прекраса. Напрочуд гарна й розумна була. «Зовсім до матері подібна», — казав Мирослав. Чорне волосся сплетене в довгі коси, карі очі вогнем горіли, брови зігнуті в лук, стан стрункий, а на шиї намисто з блискучого каменя.

— Звідкіля в тебе таке чудове намисто, Прекрасо? — питали подруги.

— Це благословення моєї матері, і я його завжди носитиму.

І прийшла ніч під Івана Купала. Ще зранку дівчата плели вінки, плела й Прекраса, ходила по високих травах, збирала волошки й ромени (ромашки) і пахуче зілля, а її вірна пташка разом з нею була. І вже вінок готовий був, коли це «цір... цір...»!— защєбетала пташка, сівши на квітку, наче хотіла сказати: «Зірви ще оцю, дивись, яка гарна, червона». І зірвала Прекраса і в саму середину вінка встромила чудову червону квітку.

Увечері всі дівчата й хлопці зійшлися над рікою, і Прекраса з ними. Пустили вінки на воду. У Прекраси був гарний вінок з червоною квіткою в середині.

— Дивіться, вінок Прекраси пливе серединою ріки. Хлопці, хто його зловить?

І кинулись хлопці, але зловити ніхто не міг... вінок плив швидко вперед, попав у вир, закрутився, наче потонути хотів, та ні! Виплив, тільки вже без червоної квітки, що була в середині, і понісся вперед, все далі і далі, аж зник з очей.

— Прекрасу жде нове життя! — сказала старенька бабуся, що приглядалася до дівочої забави. — Буревійна дорога, встелена квітами і камінням. Незвичайну тобі боги послали долю, вогнисту, як і твоє намисто.

А Прекраса довго дивилася в воду й думала: «Доля вогниста, як моє намисто...» І гладила рукою низку блискучих каменів, що висіли на шиї.

Любила Прекраса сидіти над берегом ріки і дивитись, як чайки літали, слухати, як вітерець з листям шепотів, приглядатись, як вода вперед і вперед текла.

— А де ж моя пташечка? Вже довго її не видно, ще як на Купала була. Чи не скоїлось що злого з нею? Сумно без її щебетання.

Коли це нараз:

— Цір... цір...— озвалось вгорі.— Я тут, Прекрасо, не сумуй.

Так, це її пташка. Летить високо, то знов зовсім низько, завертає, до неї наближається. Чудна яка!

Туп... туп... туп... — задудніли кінські копита. Прекраса заховалась за деревом. Гурт людей на конях, наче княжі дружинники. А пташка перед ними порхнула і сіла на стовпі, що стояв над водою. А до цього стовпа прив'язаний був пором перевізника Мирослава.

— Ось і пором, ще б тільки перевізника, і дістанемось на другий берег, — сказав один з дружинників.

— Я перевезу вас, — обізвалась Прекраса, вийшовши з-за дерева. В білій сорочці, перев'язаній крайкою, з рядком сяючого каменя на шиї і польовими квітами в чорних косах виглядала, як лісова царівна. Всі здивились на неї, ніхто слова не міг промовити.

Першим обізвався молодий юнак, виглядом такий, як і другі, а чомусь інший якийсь.

— А де ж сила в тебе, дівчино, візьметься? Пором великий.

Задивилась на нього Прекраса.

— Справа не в силі, а в справності, — відповіла і пустила пором на воду.

А пташка кружляла вгорі над ними і весело цвірінькала, наче знала щось більше, як другі.

— Як тебе звать, дівчино? — запитав юнак.
— Навіщо тобі знати?
— Може, сватів пришлю, — засміявся.
— Я не для таких, як ти, — відказала.
— О, дивись, яка горда. А чи ти знаєш, хто я?
— Не знаю і не треба мені знати. Перевезла вас, та й тільки!
— Ха-ха-ха! А то дісталось Ігореві! — засміялись дружинники. — Хоч ти і князь, а дівчина, як сама богиня.

— На те він і юнак, щоб облизня дістав, — відізався сивий боярин.

«Такої другої, мабуть, нема», — подумав Ігор.

І поїхали дружинники, а з ними, задуманий, київський князь Ігор. А Прекраса сиділа над берегом і мріяла. Мріяла про юнака, що якийсь інший, як другі.

А другого дня князь Ігор зі своїми дружинниками застукав в двері хатини, де жила Прекраса з побраним батьком Мирославом.

І забрав Ігор Прекрасу й Мирослава в Київ. Справили весілля, і відтоді чудову і мудру Прекрасу — княгинєю Ольгою звали.

А пташка літала, крильцями лопотіла, на весь світ щебетала — яку то славу княгиню київська держава дістала.

*Історія України в Казках та Легендах
Серія "Скарбничка Школяра"
Львів 2001*